

technici. 'De prominenten ontbreken over het algemeen', aldus de mismoe-dige constatering van de afdeling organisatie van de Kultuurkamer.¹ Begin februari '42 was, aldus diezelfde afdeling, geen enkele verbetering ingetreden: 'Alleen die acteurs, die in hoofdzaak door gebrek aan talent . . . weinig of geen em-plooi hebben, sloten zich bij de vakgroep aan waarvan zij natuurlijk positieverbetering verwachtten.'² Het gilde was toen al tien dagen ingesteld: het desbetreffende persbericht had blijkbaar geen enkel effect gehad. Van belang was daarbij dat de directeuren van de belangrijkste toneelgezelschap-pen omstreeks die tijd (de datum is niet bekend) in Amsterdam bijeen-gekomen waren en daar de afspraak gemaakt hadden dat men gezamenlijk zou weigeren, de Kultuurkamer te erkennen. Dit waren Cor van der Lugt Melsert ('Het Nederlands Toneel', vaste bespeelster van de Amsterdamse Stadsschouwburg en deel van het gemeentelijk theaterbedrijf), Dirk Verbeek ('Het Residentietoneel', Den Haag), Albert van Dalsum ('Studio', Amster-dam), Cees Laseur ('Het Centraal Toneel', Amsterdam), Ko Arnoldi ('Het Masker', Rotterdam), Herman Bouber ('Het Gezelschap Herman Bouber', Amsterdam) en Pierre Balledux ('De Verenigde Haagse Spelers').³ Al deze gezelschappen traden ook vaak 'in de provincie' op; voor het gezelschap van Balledux was dat zelfs regel. Het bestond hoofdzakelijk uit katholieken en speelde meestal voor katholieke verenigingen.

Zo bleef de stemming in de toneelwereld aanvankelijk vastberaden. Van Meerten kreeg in kringen van vermogenden toezeggingen voor aan-zienlijke financiële steun; hij stelde bij elk van de genoemde gezelschappen een contactman aan die de consignes kon doorgeven en er bovendien voor kon zorgen dat men in elke groep wist hoe men in de andere groepen dacht. Week na week, dag na dag kwam de sluitingsdatum van aanmelding dich-terbij: 19 februari. Een week voordien waren nog practisch geen nieuwe aan-meldingen binnengekomen en toen Goedewaagen met zijn hoofdampte-naren op de 13de vergaderde, hield men rekening met de mogelijkheid dat

¹ Notitie, 21 nov. 1941, van de Nederl. Kultuurkamer (NKK, 1 d). ² 'Overzicht Gilde voor Theater en Dans tot 31 januari 1942' (2 febr. 1942) (a.v., 1 g). ³ In de zomer van '41 was nog een nieuw gezelschap ontstaan: 'Het Nederlands Toneel-lyceum' onder leiding van Carel Briels. Briels had enkele van de beste krachten van 'Het Nederlands Toneel' weten aan te trekken. Van der Lugt Melsert deed toen zijn beklag bij Goedewaagen en deze verbood alle schouwburgexploitanten, aan het gezelschap van Briels zalen te verhuren. Briels slaagde er evenwel in, de Stads-schouwburg in Den Haag te huren voor een openingsvoorstelling op 16 september, daags voor een kort geding tegen Goedewaagen gevoerd zou worden. Op de dag van de voorstelling werd Briels door de *Sicherheitspolizei* gearresteerd, in de Cellen-barakken mishandeld en gedwongen de dagvaarding tegen Goedewaagen in te trekken. Dit betekende het einde van zijn gezelschap.